

the specific requirements for the content of the training. In the article is analyzed the nature of the training of future teachers of music for organization of artistic and creative activities of students with the pedagogical content, the formation of his teaching skills, preparation for organizational and creative activity.

Key words: professional training of the future music teachers, school musical and instrumental ensemble.

Юрій ШЕВЧЕНКО

г. Николаев

ПУТИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОЦЕССА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ФАКУЛЬТЕТОВ ИСКУССТВ К РУКОВОДСТВУ МУЗЫКАЛЬНО-ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫХ КОЛЛЕКТИВОВ

В статье рассматриваются вопросы подготовки будущих учителей музыки в музыкально-педагогических учебных заведениях, способных осуществлять руководство музыкально-инструментальными коллективами; обосновываются специфические требования к содержанию обучения. Анализируются сущности подготовки будущих учителей музыки к организации художественно-творческой деятельности учащихся с учетом педагогического содержания, формирования его педагогического мастерства, подготовки к организационной и творческой деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущего учителя музыки, ученический музыкально-инструментальный коллектив.

Стаття надійшла до редколегії 17.01.2017

УДК 371.3:34

Олександра ШЛИЧЕК, Андрій ПЕТРОВ

м. Николаїв

alya.shlychek.69@mail.ru

ФАКТОРИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕФОРМАЦІЙ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ

Стаття присвячена проблемі вивчення особливостей формування правової свідомості молоді. У науковій статті обґрунтовано значущість визначальних факторів попередження деформацій правової свідомості молоді. Розглянуто значення правового виховання як домінуючого чинника формування правової свідомості

Ключові слова: правосвідомість, морально-духовний імператив, соціально-активна поведінка, правові смисли, відповідальність, деформації правової свідомості, правове виховання.

Глибокі формаційні перетворення, які переживає Вітчизна, впливають на розвиток юридичної освіти, культури, патріотично-правове виховання.

Особливою соціальною групою сучасного українського суспільства та новою генерацією творців правової державності в Україні є студентська молодь. Від рівня якісного показника правової свідомості, здатності бути активною та творчою силою залежить утвердження демократичного правопорядку в країні. Розвиток правової свідомості пов'язаний з усвідомленням права як загальнолюдської цінності, визначальної ролі в регулюванні суспільних відносин, створення сприятливих для розвитку індивіда умов, гарантій та механізмів забезпечення прав і свобод, високого рівня соціально-правової активності, правової компетентності майбутніх фахівців.

Актуальність теми дослідження визначається активізацією формування національно-патріотичної та правової свідомості в сучасній Україні.

Проблемами формування правової культури майбутнього вчителя, визначення змісту правової освіти у вищих педагогічних навчальних закладах займаються Г. П. Васянович, М. І. Городинський, М. К. Подберезький, Т. М. Почтар, Н. М. Яковлева, І. А. Романова, О. Ф. Скакун, Н. О. Ткачова, Л. В. Твердохліб, М. Й. Штангрет, Ю. Ю. Калиновський, Г. П. Клімова, Н. О. Ткачова, М. М. Цимбалюк [4–8].

Узагальнення та аналіз результатів наукових досліджень М. М. Цимбалюка, П. В. Макушева, А. С. Морозова виявляють ті соціальні явища, що сприяють деформації правосвідомості громадян України та визначають шляхи її попередження.

Аналіз досліджень у галузі педагогіки, загальної та юридичної психології, юриспруденції, свідчить про те, що науковцями приділяється значна увага питанню формування правової свідомості молоді, правової культури та правового виховання різних категорій громадян та суб'єктів навчально-виховного процесу. В той же час висвітлення цієї проблеми вище вказаними авторами не визначає малодосліджені аспекти формування правової свідомості, котрі потребують подальшого наукового опрацювання. Постановка завдання статті є виявлення у структурі правосвідомості специфічних констант: об'єктивних та суб'єктивних факторів досліджуваної категорії. Аналіз визначальних чинників процесу формування правової свідомості в сучасних умовах ВНЗ майбутнього вчителя правознавства. Заходи попередження деформацій правової свідомості молоді.

Підтримуючи наукову думку О. Ф. Скакун [8], Ю. Ю. Калиновського [5], визначаємо наступну дефініцію категорії «правова свідомість майбутнього вчителя правознавства» – сукупність оцінних думок та настанов, що визначають ставлення майбутніх фахівців до права та чинного законодавства, практики його застосування в різних соціально-правових відносинах, сформованість внутрішнього духовно-правового імперативу, стійких позитивних стереотипів і прогнозів особистісної поведінки в соціумі, котрі регулюють професійну педагогічно-правову діяльність майбутнього фахівця.

Правосвідомість сучасних українських громадян характеризується як неоднорідна, суперечлива, в якій поєднуються демократичні цінності з ознаками тоталітарного режиму, що руйнує провідні цивілізаційні прояви правової культури, є джерелом розвитку деформацій правової поведінки в соціумі [7]. Право і його гуманістичні принципи не зайняли належного місця в духовному імперативі особистості, в мотивації життєвої поведінки. Правовий інфантилізм та інші форми деформації правосвідомості проявляються в поведінці молоді. Негативні явища спостерігаються в духовно-моральному аспекті. Зазначене унеможливає формування компетентної, цивілізованої особистості майбутнього фахівця.

На формування правосвідомості особистості впливають соціально-політичні, економічні, духовні, культурні фактори [4; 5]. До зовнішніх факторів, що впливають на стан правомірної поведінки фахівці відносять: якість та доскона-

лість чинного законодавства в державі, наявність механізмів його реалізації, ступінь соціально-правової захищеності особистості, забезпечення соціальних гарантій, дотримання чинного законодавства.

Вважаємо, що правова свідомість характеризується особливостями, обумовленими віковим критерієм, соціально-економічним і суспільно-політичним становищем. Аналіз об'єктивних факторів формування правосвідомості особистості дозволяє в якості основних детермінант цього процесу виділяти систему таких соціальних явищ, як соціально-економічну структуру суспільства, систему загальної і професійної освіти в державі.

На правосвідомості майбутнього фахівця позначаються особливості його виховання, освіти, особисті потреби та інтереси, світогляд, здібності, самооцінка, психологічні особливості, якісна правова освіта в ЗОШ та ВНЗ. Однією з складових правової політики держави є стратегія розвитку юридичної освіти, її вдосконалення, поглиблення серед різних верств населення, насамперед, серед молоді.

Звичайно, домінуючим чинником формування правової свідомості молоді є стан освітньо-правового середовища та правового виховання як складових елементів соціальних відносин у сучасному суспільстві.

Необхідність організації правового виховання зумовлено розбудовою Української держави, існування якої немислимо без відповідного рівня правової культури її громадян. Правове виховання населення України – це цілеспрямована, послідовна та систематична діяльність осіб всіх вікових та соціальних категорій. Це цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування у неї правової культури і активної правомірної поведінки.

Зміст правового виховання визначають особливості права як нормативно-регулятивного явища, його суспільні функції та значення для управління суспільством [5]. Завданням правового виховання молоді є не тільки поповнення обсягу правових знань, а й бажання викликати в молодих людей почуття поваги до законів, розуміння суспільної необхідності їх дотримання. Правове виховання населення, зокрема правова освіта, правова пропаганда й агітація, самовиховання, тобто правова діяльність є одним з найважливіших шляхів становлення й розвитку індивідуальної і загальносуспільної правової свідомості та правової культури.

Рішенням колегії Міністерства освіти та науки України від 25 червня 2009 р. прийнята Концепція національного виховання студентської молоді, яка має стати складовою частиною системи національного виховання громадян України. Національне виховання має стати фундаментом становлення світогляду молоді людини, на якому формуються фахові знання та професійна відповідальність.

Головною метою національного виховання молоді є формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів. Серед основних напрямків національного виховання Концепція відокремлює громадянсько-правове виховання, яке передбачає прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина; виховання поваги до Конституції та законів України, державних символів України; виховання громадянського обов'язку перед Вітчизною; формування політичної та правової культури особистості; залучення молоді до участі у добродійних акціях і розвитку волонтерського руху [9]. Концептуальні засади юридичної освіти та правового виховання молоді в сучасній Україні регулюються Національною та Регіональною програмами правової освіти населення. На виконання наказу Міністерства освіти та науки України від 30.09.2016 № 1171 про План заходів щодо проведення Всеукраїнського тижня права в МНУ імені В. О. Сухомлинського було проведено ряд заходів з формування юридичної культури та правового виховання студентської молоді.

Держава приділяє важливе значення формуванню правової культури сучасної молоді, яка передбачає глибоку повагу до правової основи держави і суспільного життя; розуміння соціальної ролі права і переконання в необхідності точного дотримання його норм і принципів; нетерпимість до будь-яких порушень законності; готовність до повсякденного співвідношення своєї поведінки з принципами і нормами закону і до сприяння формуванню такої ж позиції у інших членів суспільства тощо. Про відсутність належної правової культури, і тим самим про відсутність належного правового виховання сучасної молоді свідчить ігнорування закону, протиставлення прав і обов'язків.

Забезпечення знань в необхідних межах закону – це не самоціль, а засіб, за допомогою

якого треба досягти такого рівня розуміння права і його принципів, коли молода особа готова слідувати закону, проявляти високу правову активність у повсякденному житті, відповідно до чинного законодавства.

Правова культура особистості в найбільш узагальненому розумінні – це дотримання конкретною людиною усвідомленої нею існуючої системи права. Вона характеризує певний рівень знання права членами суспільства, їх поважне ставлення до права, престиж права в суспільстві, стан правової свідомості учасників суспільного життя [11, 5]. Тому, першочергова роль у формуванні правової культури молоді і належить правовому вихованню.

Сама ж правова культура українського суспільства, є частиною його загальної культури та одним із головних показників рівня розвитку суспільства. Вона знаходиться лише на стадії формування, і потребує цілеспрямованої діяльності та розвитку. Таку діяльність називають правовим вихованням. «Правова культура особистості – це знання та розуміння права, а також дії у відповідності до нього». З правової культури кожного громадянина складається правова культура суспільства, яка показує «рівень правосвідомості та правової активності суспільства, ступінь прогресивності юридичних норм і юридичної діяльності» [11, 141]. Якість правової культури впливає на якість норм права, тобто тих правил поведінки, за допомогою яких регулюються відносини в різних сферах діяльності. Чинне законодавство це та нормативна база, на якій має будуватися держава.

В умовах розвитку громадянського суспільства в Україні правосвідомість громадян відображає уявлення, яке відповідає сьгоднішнім потребам суспільства, про сутність демократичної правової держави, усвідомлення відмінності правомірних дій, рішень, вчинків [6].

На підвищення правосвідомості й правової культури громадян була спрямована «Програма правової освіти населення України», яка була затверджена Кабінетом Міністрів України 29 травня 1995 року за номером № 336. Різні аспекти необхідності підвищення правової культури знайшли своє відображення на законодавчому рівні. Так, були прийняті відповідні нормативно-правові акти: Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження примірних програм здійснення органами юстиції перевірок стану правової освіти» від 11.03.2013 № 402/5; Наказ Міністерства юстиції України «Щодо пра-

вової освіти населення» від 14.11.2011 № 3325/5; Указ Президента України «Про Національну програму правової освіти населення» від 18 жовтня 2001 року № 992 тощо. У них були визначені основні завдання, мета, сприяння реалізації підвищення правової культури шляхом правового виховання.

Відхилення від чинного законодавства, незнання законів і нормативно-правової бази призводить до деформацій правосвідомості. Під деформаціями правосвідомості (лат. *deformatio* – викривлення) розуміють негативне соціально-правове явище, що полягає у викривленні, відхиленні від норми уявлень і установок щодо права у свідомості індивідів, неправильне віддзеркалення правової реальності [3, 201]. Вона проявляється у викривленні уявлень про цінність права. Проявами деструкції правосвідомості є: правовий інфантилізм, правовий ідеалізм, правовий дилетантизм та «переродження» правосвідомості. Але спільним для всіх видів деформації є права неосвіченість, низький рівень правосвідомості і політико-правової культури суб'єктів права зокрема молоді [3].

В Україні, яка стала на шлях просування до демократичної, правової державності, боротьба з деформацією правової свідомості повинна розглядатися як пріоритетний напрямок діяльності компетентних державних органів і суспільства в цілому. Тому, на рівні державної політики повинен бути розроблений комплекс спеціальних засобів протидії деформації правосвідомості.

До нього слід віднести такі заходи, як завершення конституційної, правової, адміністративної, судової реформ; подолання політичної та економічної кризи; підвищення ролі та ефективності суду; удосконалення організації та забезпечення ефективності функціонування системи правоохоронних органів; організація системи правового виховання і освіти, здійснення ефективної профілактики правопорушень; якісна підготовка і перепідготовка юридичних кадрів.

Важлива роль у протидії різним видам деформації правосвідомості молоді відводиться підвищенню рівня правової культури молодих людей й формуванню у них позитивного ставлення до права та довіри до закону.

Таким чином, вимога знати, поважати і виконувати закони належить до числа першочергових у вихованні молоді, щоб перетворити повагу до права, закону в особисте переконання кожного громадянина.

Формування правової свідомості залежить, не тільки від об'єктивної ситуації, у якій розвивається цей процес. Велике значення мають і фактори суб'єктивного характеру, серед яких слід виділити дві групи чинників:

- 1) зовнішні, до яких належать інститути правової системи, національні та соціальні групи, різні неформальні об'єднання, під впливом яких відбувається соціалізація особистості;
- 2) внутрішні, що характеризують механізм світосприймання норм права та прийняття рішень тощо. Останні охоплюють потреби, ставлення до права, інтереси, духовні цінності, індивідуальні психологічні якості людини.

Правосвідомість та її формування зумовлюється взаємодією соціальних та індивідуально-психологічних факторів та потребує тривалого часу.

Правова освіта повинна забезпечити гуманістично розвинуту емоційно-вольову сферу правосвідомості, стійких реакцій в галузі права та правовідносинах.

Формуванню інтелектуального рівня правової свідомості сприяє наукова робота студентів. Значний інтерес викликають проблемні аспекти сучасної політико-правової ситуації та державотворення.

Важливим чинником виховання правомірної поведінки є вплив на свідомість методами правового виховання.

У процесі формування правосвідомості необхідно враховувати психологічні фактори, що впливають на розвиток важливих структурних елементів правосвідомості: на рівень духовно-моральної стійкості, що визначає спосіб орієнтації особистості в системі загальнолюдських цінностей та гуманістичних ідеалів, життєву позицію, при якій поведінка людини, в тому числі і правомірна, детермінується суспільно-корисними цілями і мотивами [14]. При достатньо високому рівні сформованості правосвідомості виникає морально-духовний імунітет щодо негативних впливів і чинників, які проявляються в здатності людини змінювати як зовнішні обставини, так і власну поведінку.

Ефективність цього процесу залежить від ступеня сформованої особистісної відповідальності майбутнього фахівця за результат соціальної поведінки, як суб'єкта навчання в умовах ВНЗ та суб'єкта різних правових, відносин на сучасному етапі державотворення.

З метою попередження деформацій правової свідомості, делінквентності її поведінкового рівня нами визначено запровадження в навчально-виховний процес правових механізмів формування правової свідомості студентів

Формування правової свідомості, правової культури, як розвивається на основі зазначених вище факторів, значною мірою залежить від характеру, темпу, змісту процесу правової соціалізації молоді особи.

При цьому відбувається цей процес як в умовах стихійного впливу на людину різних обставин та в умовах правового виховання, тобто цілеспрямованого формування особистості, завдяки якому вона засвоює основні правові цінності, установки, переконання. Це сприяє виробленню первинних моделей поведінки і допомагає спрямувати людину на свідому участь у правовому та політичному житті.

Теоретико-методологічний аналіз проблеми формування правової свідомості майбутнього фахівця дозволив встановити, що в умовах сучасного розвитку правової системи держави зазначена проблема набуває вагомого значення, її розв'язання пов'язане з пошуком нової парадигми розвитку освіти у ВНЗ. Розвиток національно-патріотичної та правової сфери особистості має бути захищено від деструктивних систем впливу на студентську молоддь.

Формування патріотично-правового світогляду молоді повинно відбуватися на тисячолітніх засадах відданості Вітчизні та своєму народові.

Список використаних джерел

1. Habermas J. Between Facts and Norms. Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy. – Cambridge, 1996.
2. Васильев Я. В. Психологічні компоненти духовності / Я. В. Васильев // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: збірник наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2011. – № 35 (59). – 208 с.

Aleksandra SHLICHEK, Andre IPETROV
Mykolayiv

FACTORS PREVENTION STRAINS OF RIGHT MIND

Theses article is on study of features of formation on legal consciousness of the future teaches is of legal sciences. At substantiates the social value of under certain factors. And the article the features of the structure and content of professional legal consciousness of a future teacher of legal sciences and personality line, which make his certain. In this article the problem of juridical preparation of future teachers is analyzing. The author examines the display of active juridical conduct of future teacher in the social life, during the solution of problematical professional situations, as a model of effective preparation of future teacher for juridical-educational activity with the teen-agers in educational institutions.

Key words: legal consciousness, inner moral-spiritual imperative, legal social active behavior, legal implications, spirituality, responsibility.

3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів 3–14 юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків: Право, 2002. – 432 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua/laws.htm>.
5. Іова В. Ю. Правове виховання та правовий захист учнів : навч.-метод. посіб. / Іова В. Ю., Красномоєць Л. В. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2009. – 200 с.
6. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність : монографія / Ю. Ю. Калиновський. – Х. : Право, 2008. – С. 218–219.
7. Клімова Г. П. Структурно-функціональний підхід до аналізу правосвідомості / Г. П. Клімова // Вісник національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2012. – № 3(13). – 312 с.
8. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua/laws.htm>.
9. Концепції національно-патріотичного виховання молоді (27.10.2009 р. № 3754/981/538/49)
10. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2013. – 520 с.
11. Станік С. Динаміка правової культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / С. Станік. – Одеса, 1999. – 20 с.
12. Ткачова Н. О. Педагогічні основи формування правосвідомості учнів професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... доктора пед. наук : / Ткачова Н. О. – К., 2002. – 565 с.
13. Цимбалюк М. М. Формування правосвідомості громадян у процесі розбудови громадянського суспільства: дис. ... канд. юр. наук : 12.00.12 / Цимбалюк М. М. – К., 2004. – 183 с.
14. Шличек О. Ю. Роль морально-духовного фактора у формуванні правової свідомості майбутнього вчителя правознавства / О. Ю. Шличек // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : збірник наукових праць. – Випуск 29. – К. : КНЛУ-НМАУ, 2005. – С. 184–187.
15. Шличек О. Ю. Удосконалення чинного законодавства як фактор формування правової свідомості студентської молоді / О. Ю. Шличек // Вісник національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: «Філософія, філософія права, політологія, соціологія». – Харків, 2012. – С. 249–259.

Александра ШЛИЧЕК, Андрей ПЕТРОВ

г. Николаев

ФАКТОРЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ДЕФОРМАЦИЙ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ

Статья посвящена исследованию особенности формирования правового сознания молодежи. Обоснована значимость определяющих факторов предупреждения деформаций правового сознания. Раскрыто значение правового воспитания как доминантного фактора формирования правового сознания.

Ключевые слова: правосознание, морально-духовный императив, социально-активное поведение, правовое содержание, ответственность, деформация правового сознания.

Стаття надійшла до редколегії 05.02.2017

УДК 371.134/.373.3.014.5

Інна ШОРОБУРА, Інна РАШИНА

м. Хмельницький

inna-rashina@mail.ru

ГУМАНИЗАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито поняття гуманізації освіти та гуманізації педагогічного процесу в початковій школі, виділено напрямки і завдання процесу гуманізації освіти. Розкрито теоретичні положення особистісно-орієнтованої системи навчання О. Я. Савченко. Висвітлено основні завдання навчально-виховного процесу в умовах гуманізації освіти. Також розкрито впровадження програми «Нова українська школа» в сучасну систему освіти.

Ключові слова: гуманізація, гуманізація освіти, гуманізація педагогічного процесу, професійна підготовка, учитель початкової школи.

На сучасному етапі значних змін в політичній, соціальній і духовній сферах діяльності основним завданням є демократизація та гуманізація системи освіти. Сема це, на думку багатьох вчених повинно забезпечити для кожного громадянина відповідні умови та можливості духовного самовдосконалення, творчої самореалізації, задоволення інтелектуально-культурних потреб особистості.

Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття) визначені основні шляхи відродження національної системи навчання, серед яких пріоритетного значення набувають: постійне духовне самовдосконалення, творча самореалізація, задоволення інтелектуально-культурних потреб особистості, підвищення професіоналізму педагогічних кадрів, формування здатності вчителів динамічно реагувати на запити громадського життя, забезпечення оволодіння ними передовими освітніми технологіями, які сприяють всебічному розвитку особистості школяра.

Соціально-культурні реалії сучасної освіти ставлять нові вимоги до особистості вчителя, зокрема вчителя початкових класів. В сучасних умовах побудови нової держави функція тради-

ційної передачі майбутнім фахівцям основних знань не може задовольнити наше суспільство. Відповідно до цього, одним із найважливіших завдань сучасної системи освіти стали формування творчої особистості, перехід до проблемних методів навчання і виховання. Саме тому, в сучасних умовах необхідно доцільно поєднувати інформаційну і творчу функції освіти. Вимоги суспільства на підготовку творчомислячого вчителя, що перебуває у постійному пошуку ефективних і раціональних методів навчання і виховання, визначають одне з головних завдань діяльності вищої освіти.

Значні характеристики процесу особистісного та професійного становлення вчителя визначаються провідною роллю розвитку особистості учня як громадянина незалежної держави, єдністю соціальної, психологічної та педагогічної природи праці вчителя [2].

Концептуальними засадами професійної підготовки сучасного вчителя початкових класів є гуманізація, гуманітаризація та ступеневість. Якісна реалізація цих засад дозволить забезпечити професійну підготовку вчителя та його діяльності в сучасній школі на високому рівні. Розробка сучасної теорії змісту початко-